

על הקשר בין טרור, מלחמות וכלכלה

פרופ' צבי אקשטיין
המשנה לנגיד בנק ישראל

כלכלת ישראל בצל איומים, אוניברסיטת תל אביב
5.4.2011

תוכן

- החשיבה הכלכלית על איומים ביטחוניים וכלכלה
(Eckstein and Tssidon, 2004)
- נתונים מאקרו כלכליים ואומדנים
- מהי התמורה ליציבות גיאו-פוליטית?

השפעת הביטחון האישי על הכלכלה

■ **אי ודאות וסיכון** : ככל שרוב החשש לחיים, פגיעה בהון האנושי

או פגיעה ברכוש הפיסי. הפרט נוטה להעדיף יותר את ההווה

על פני העתיד : **תוצאה** - שיעור ההיוון הסובייקטיבי עולה או

”העתיד יקר יותר”.

■ **תוצאה** : פגיעה בהשקעה ובתוצר של הטווח הקצר
והארוך.

הדילמה הכלכלית - ביטחונות

■ **מחז**, ביטחון ברמה סבירה הוא תנאי הכרחי לקיומה של פעילות כלכלית סדירה.

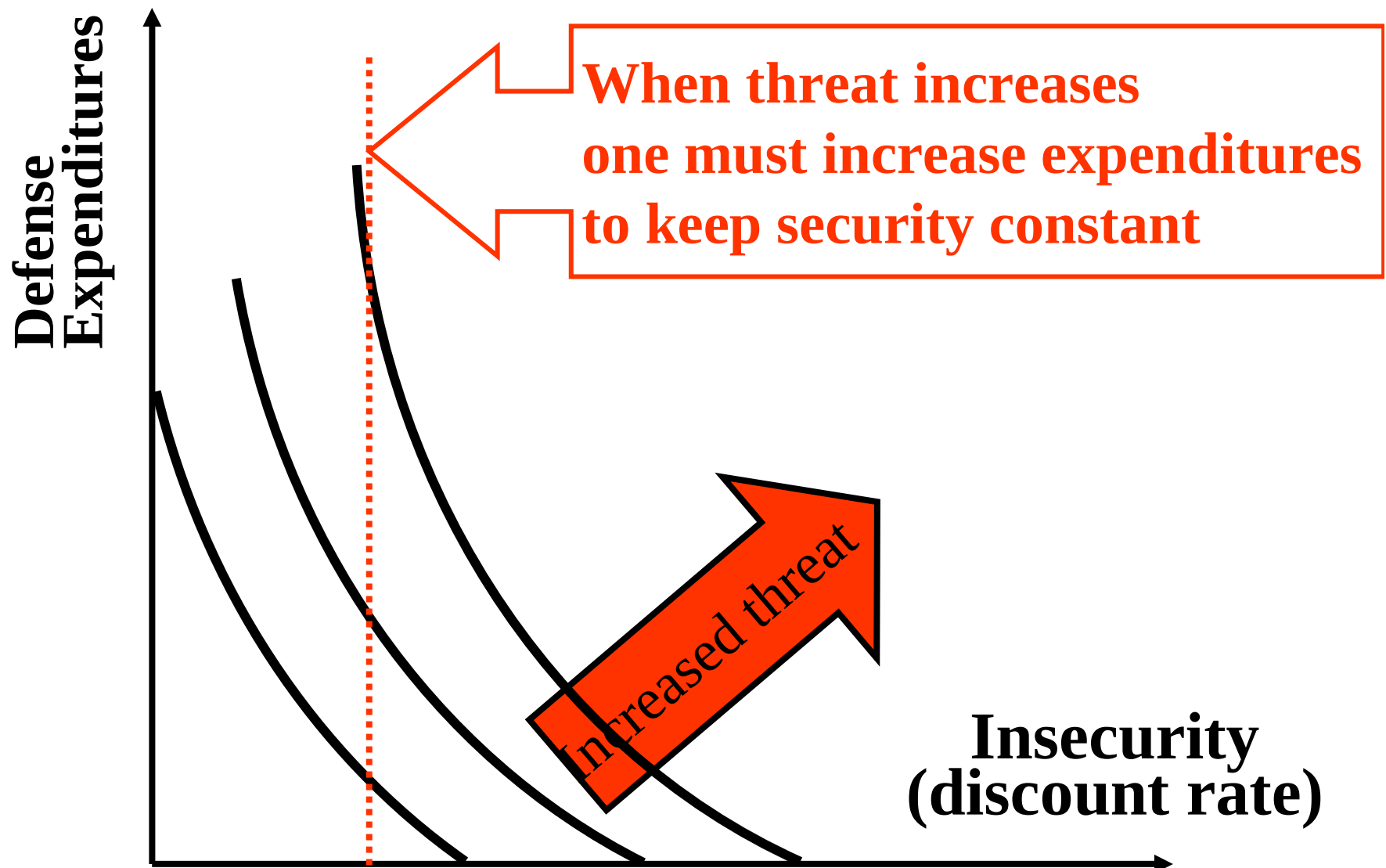
■ **מאידך**, השקעה בביטחון צורכת משאבים רבים.

■ ללא תוצר מספיק גבוה לא ניתן לספק ביטחון, וללא קיומה של רמת ביטחון סבירה נפגע התוצר.

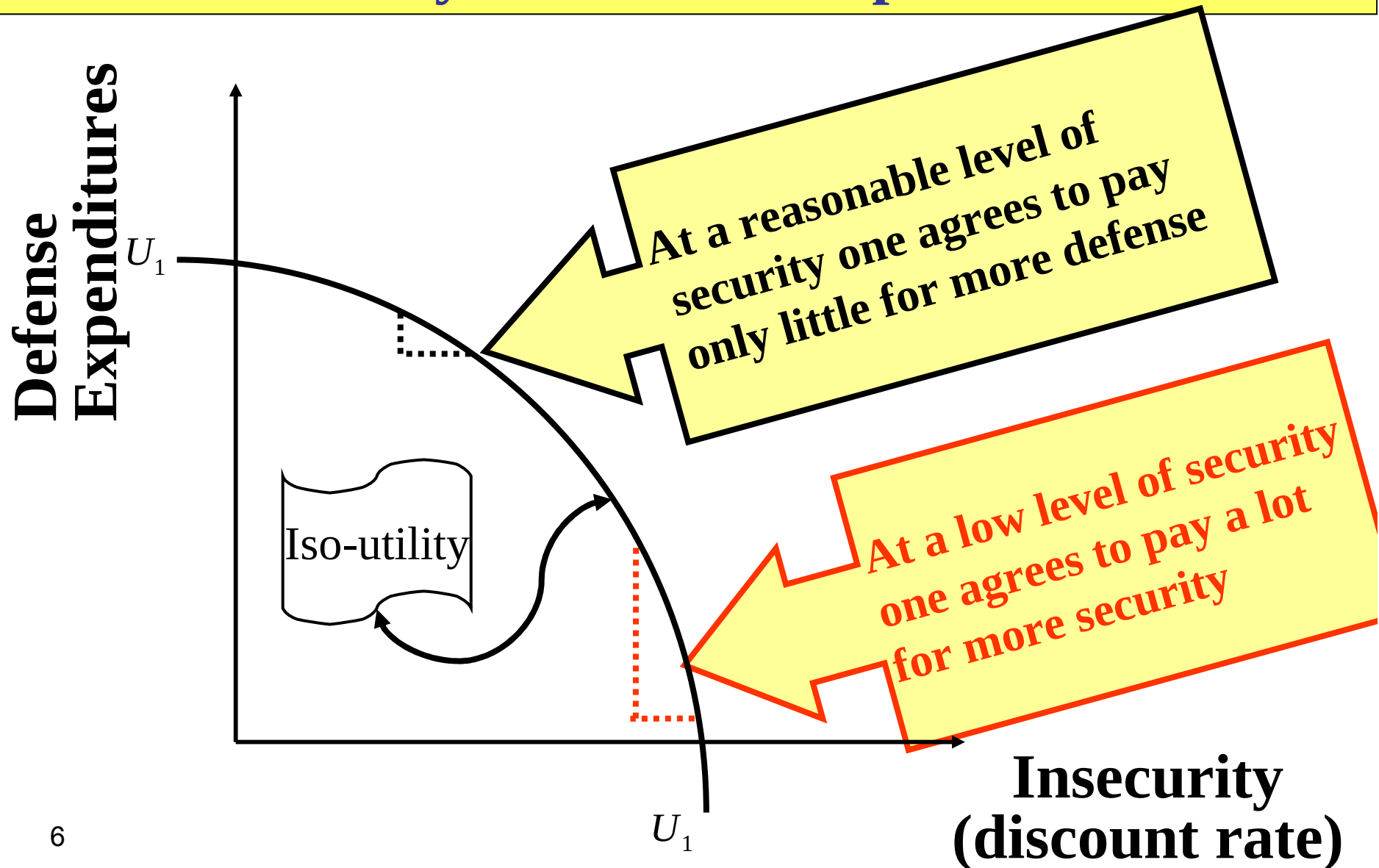
■ **הדילמה**: מהו שווי המשקל הנכון בין ההוצאה

הביטחונות לבין גובה התוצר וקצב הצמיחה?

The **technical** relationship between Defense expenditures and insecurity

Iso-utility (public choice) curve insecurity and defense expenditures

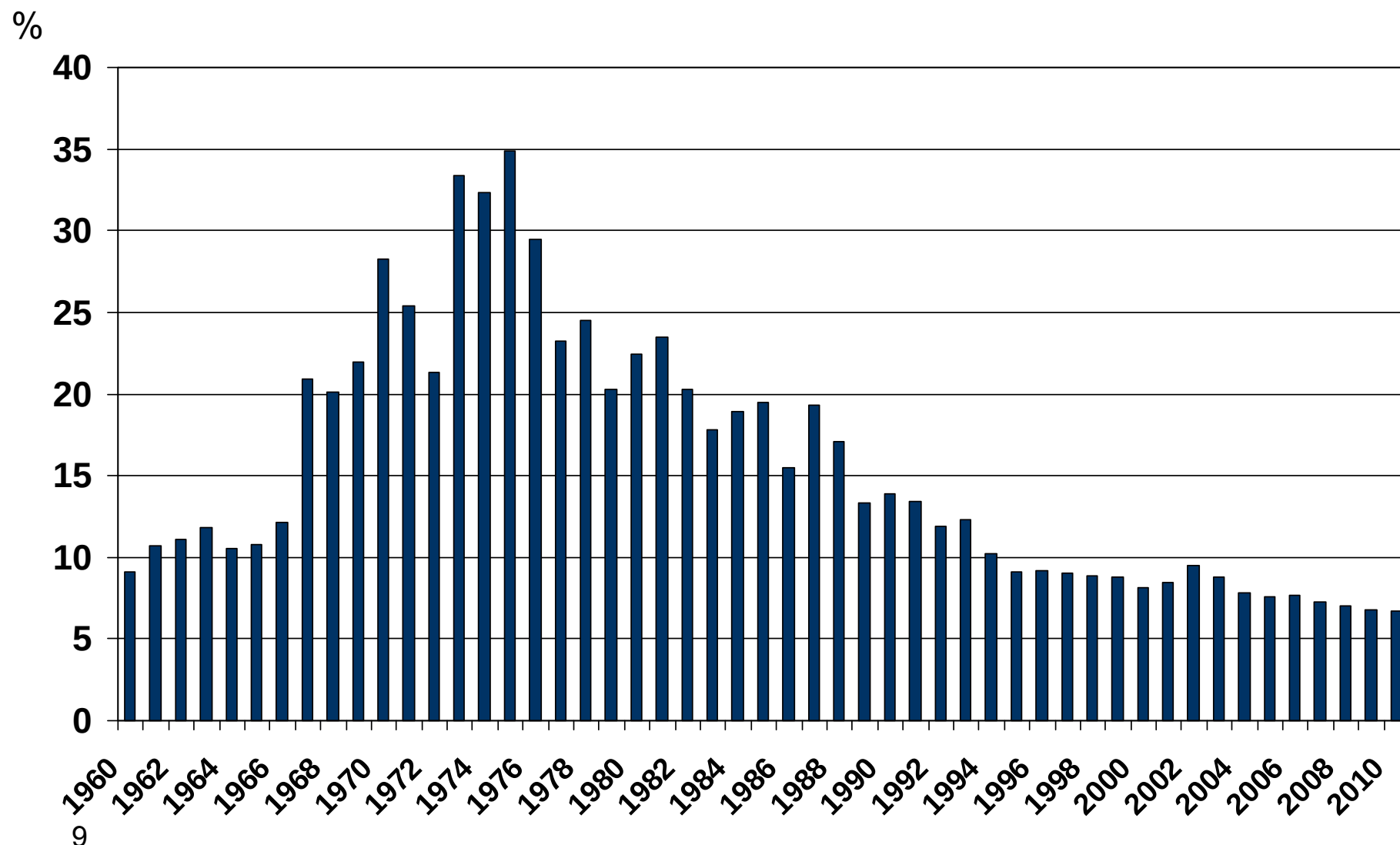
סיכום תוצאות הניתוח

- כאשר מתגברת תחושת אי הביטחון - לאורך זמן יורדת ההוצאה לצריכה ויורדות ההשקעות
- הגדלת הוצאות הביטחון לרמה האופטימאלית מקטינה את הפגיעה בתצרוכת וההשקעה אבל לא יכולה לתקנה לגמרי. נדרשת הגדלת המס האפקטיבי כדי לממן את הביטחון הנוסף.
- מדיניות הביטחון דורשת לשנות את תחושת הביטחון העצמית לא רק מידית אלא לגבי העתיד הנראה לעין.
- **השלכות המודל:**
 - כל שינוי מהותי בתחושת הביטחון העצמית לגבי ההווה והעתיד התבטאה בשינוי מתאים בפעילות הכלכלית.
- **הערה: חוסר איזון בין הוצאה על פגיעה לעומת הוצאה על הגנה יוצר דילמה כלכלית : (מלחמת לבנון II)**

נתונים על ישראל

הצריכה הביטחונית

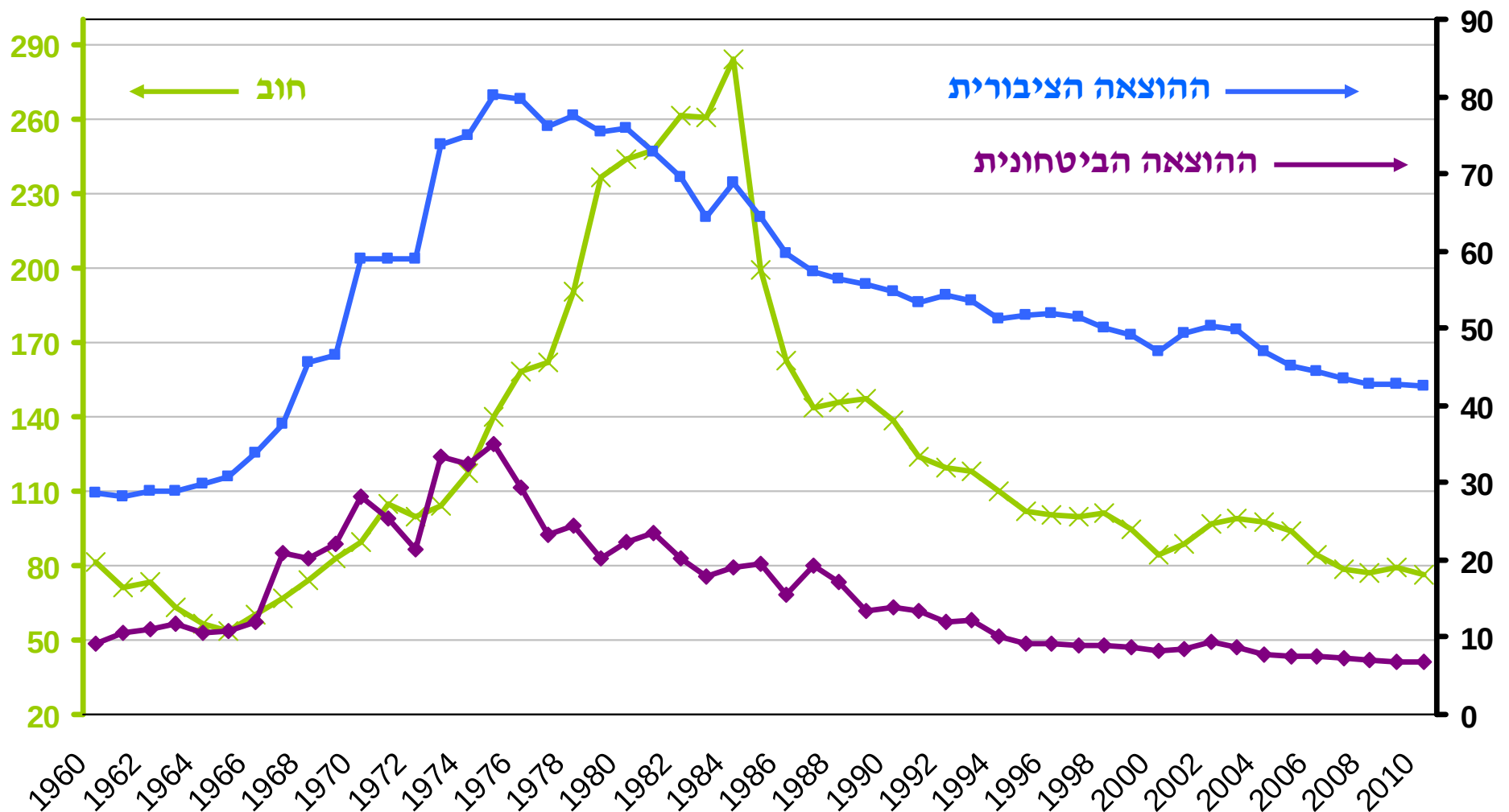
(אחוזי תמ"ג, *1960-2010)

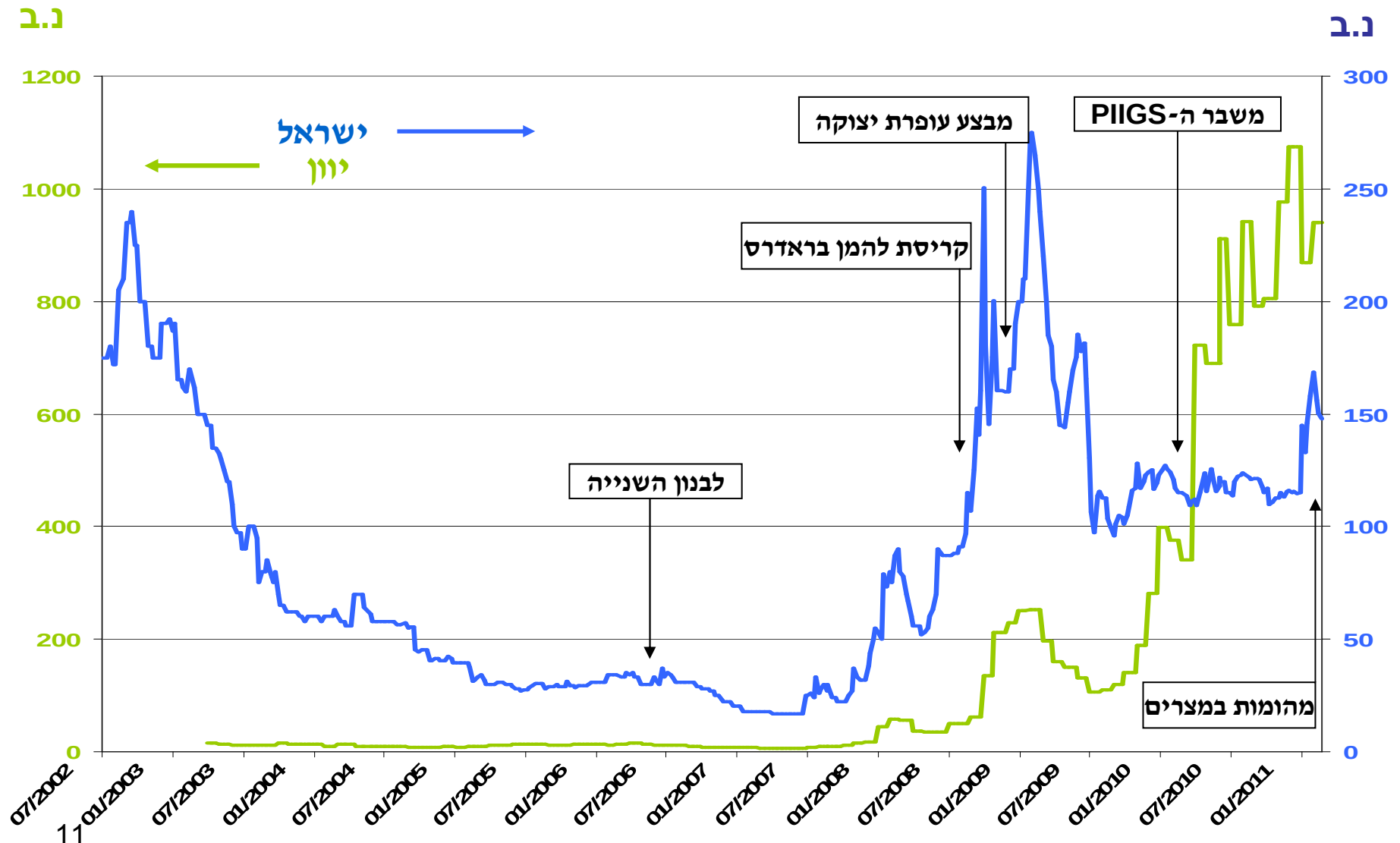
* 2010 - אומדן ; מקור : למ"ס

נתונים פיסקאליים 1960-2010

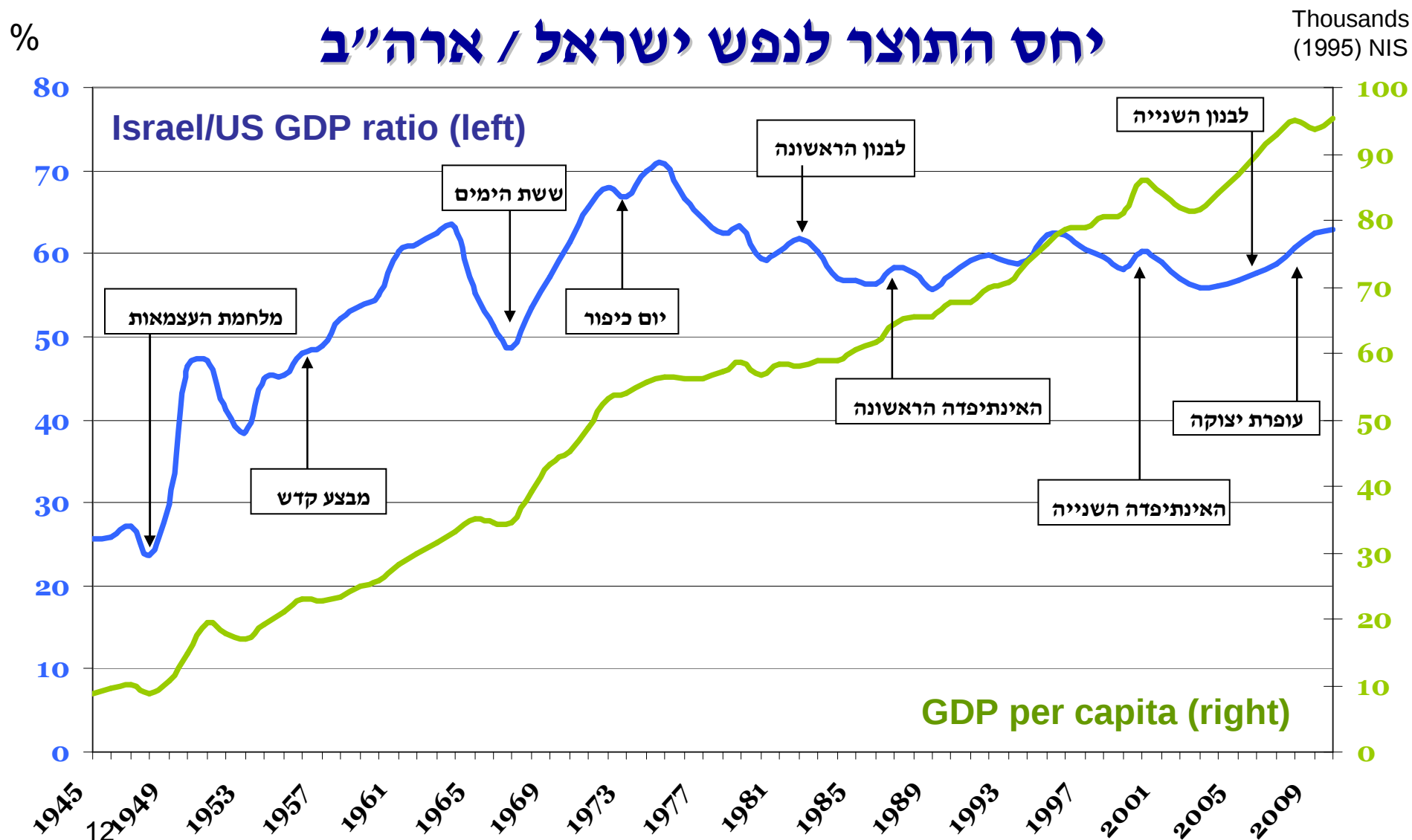
(אחוזים מהתמ"ג)

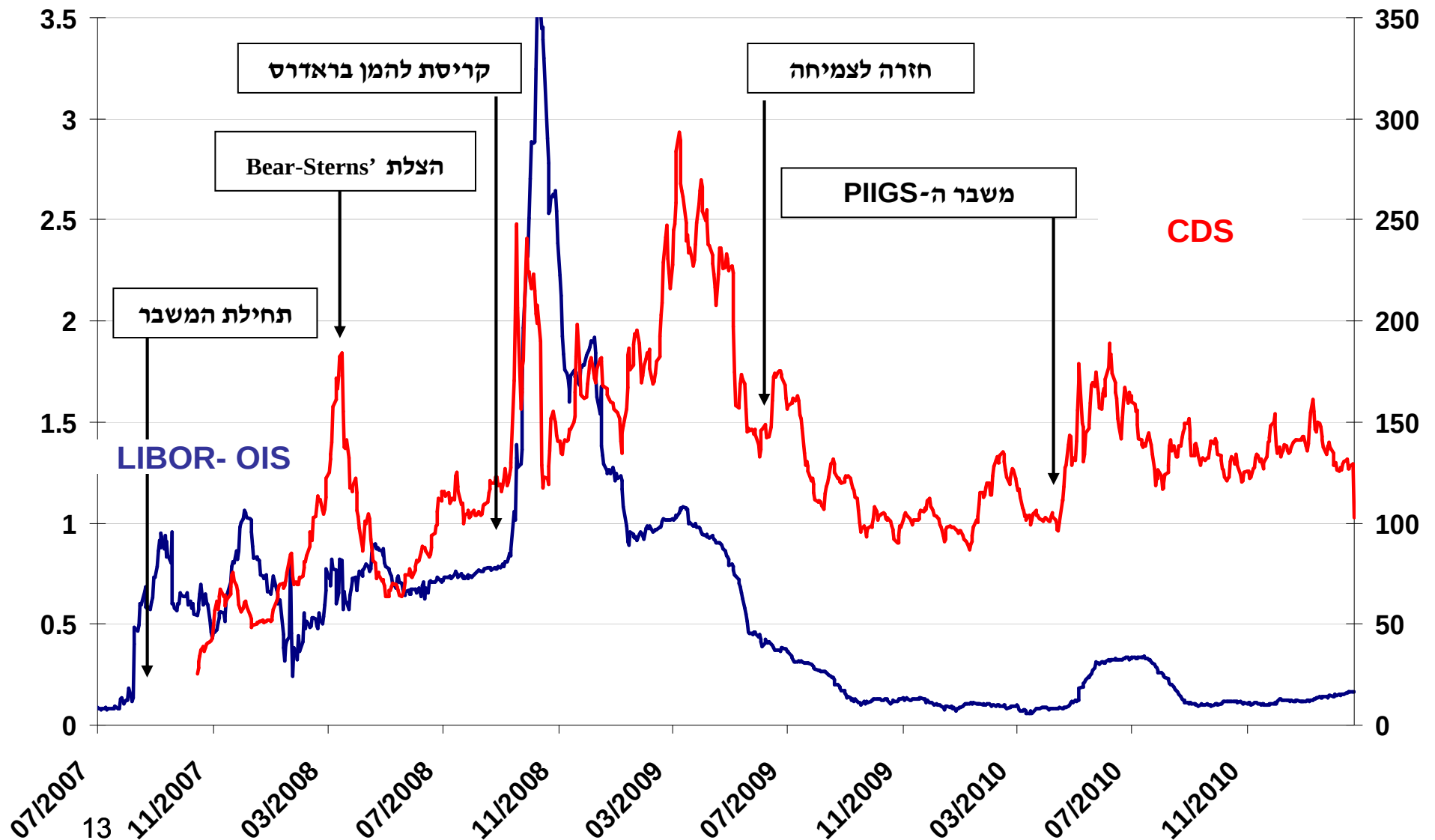
ה-CDS של ישראל ויוון לחמש שנים

האם השינוי במצב הביטחוני משפיע על התוצר?

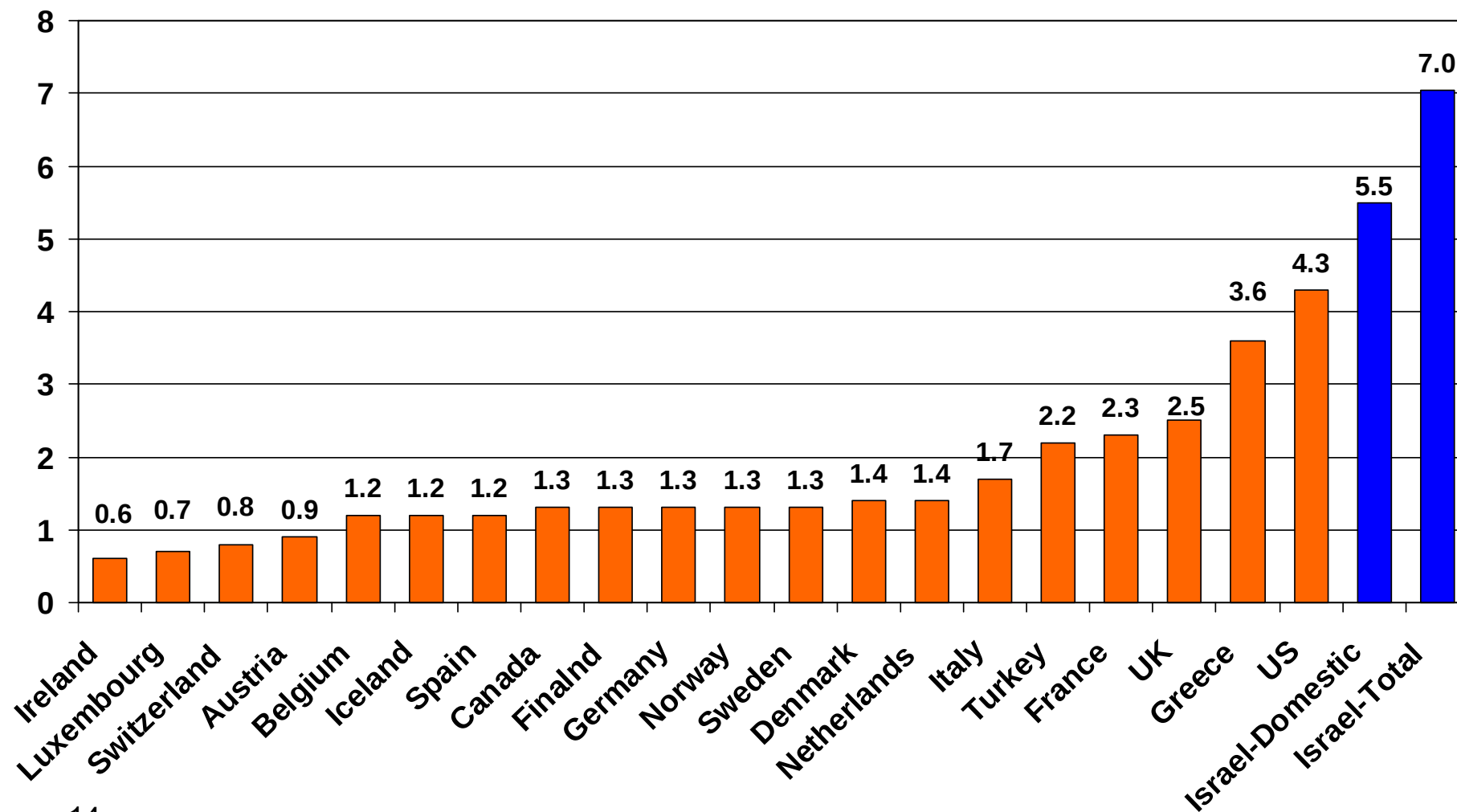
LIBOR-OIS ומרווחי CDS בנקים ל-5 שנים

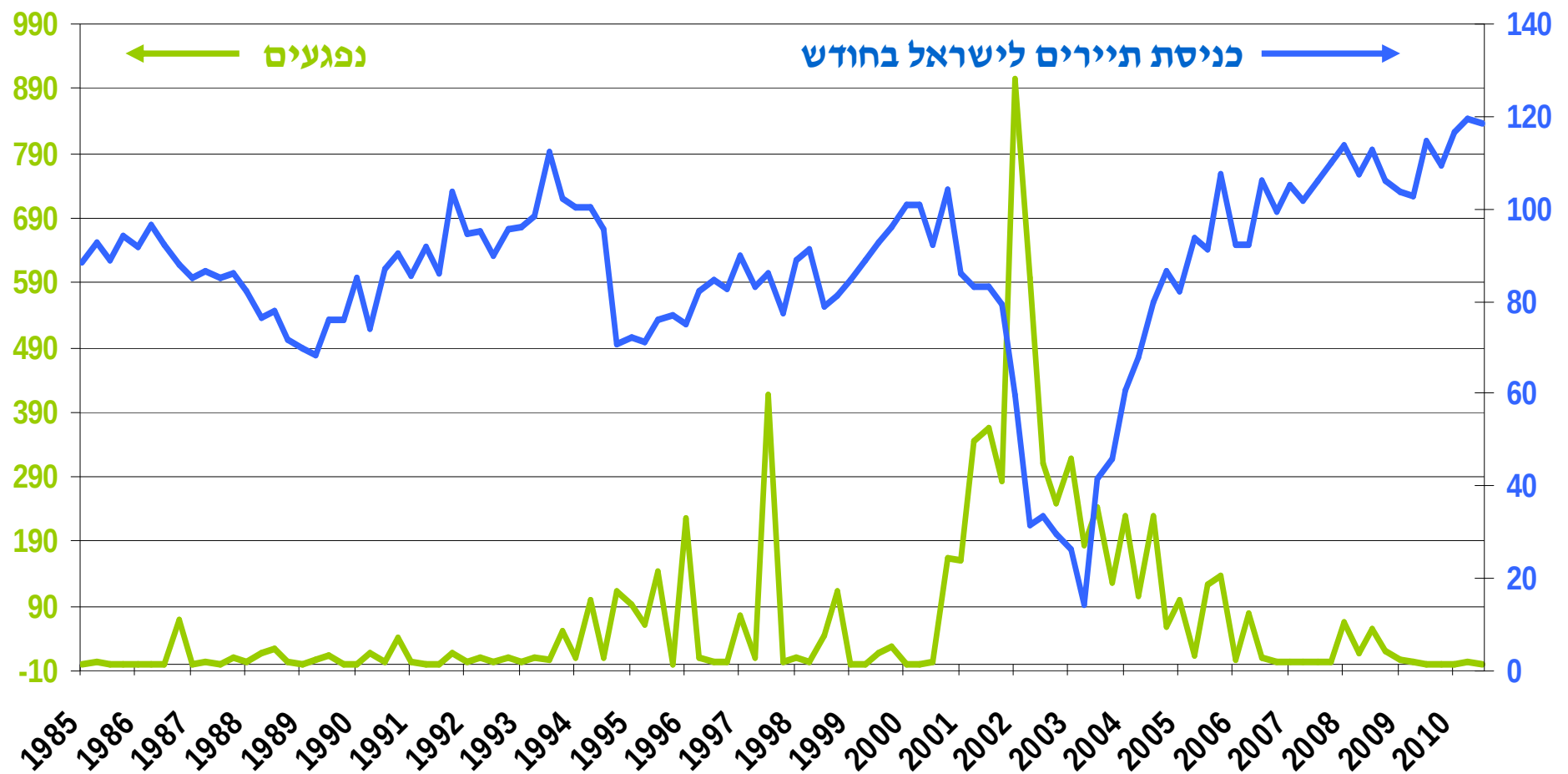
מקור: בנק ישראל
CDS: תשעת הבנקים הגדולים בעולם, CDS ל-5 שנים, ממוצע גיאומטרי

הוצאות ביטחון בהשוואה בינלאומית

(אחוזי תמ"ג, 2008)

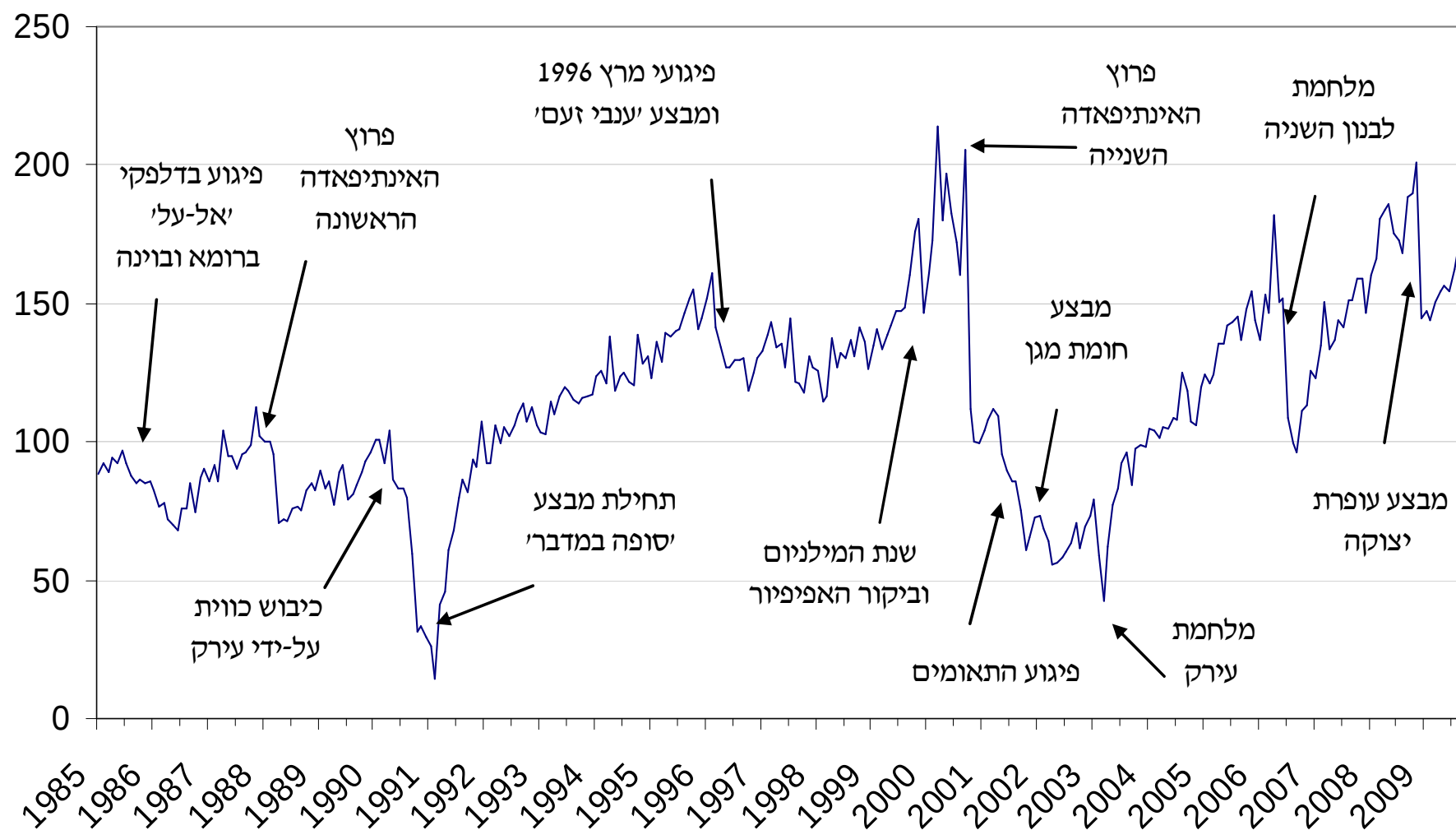

הקשר בין מספר נפגעי פעולות טרור לכניסת תיירים לישראל

כניסות תיירים דרך האוויר

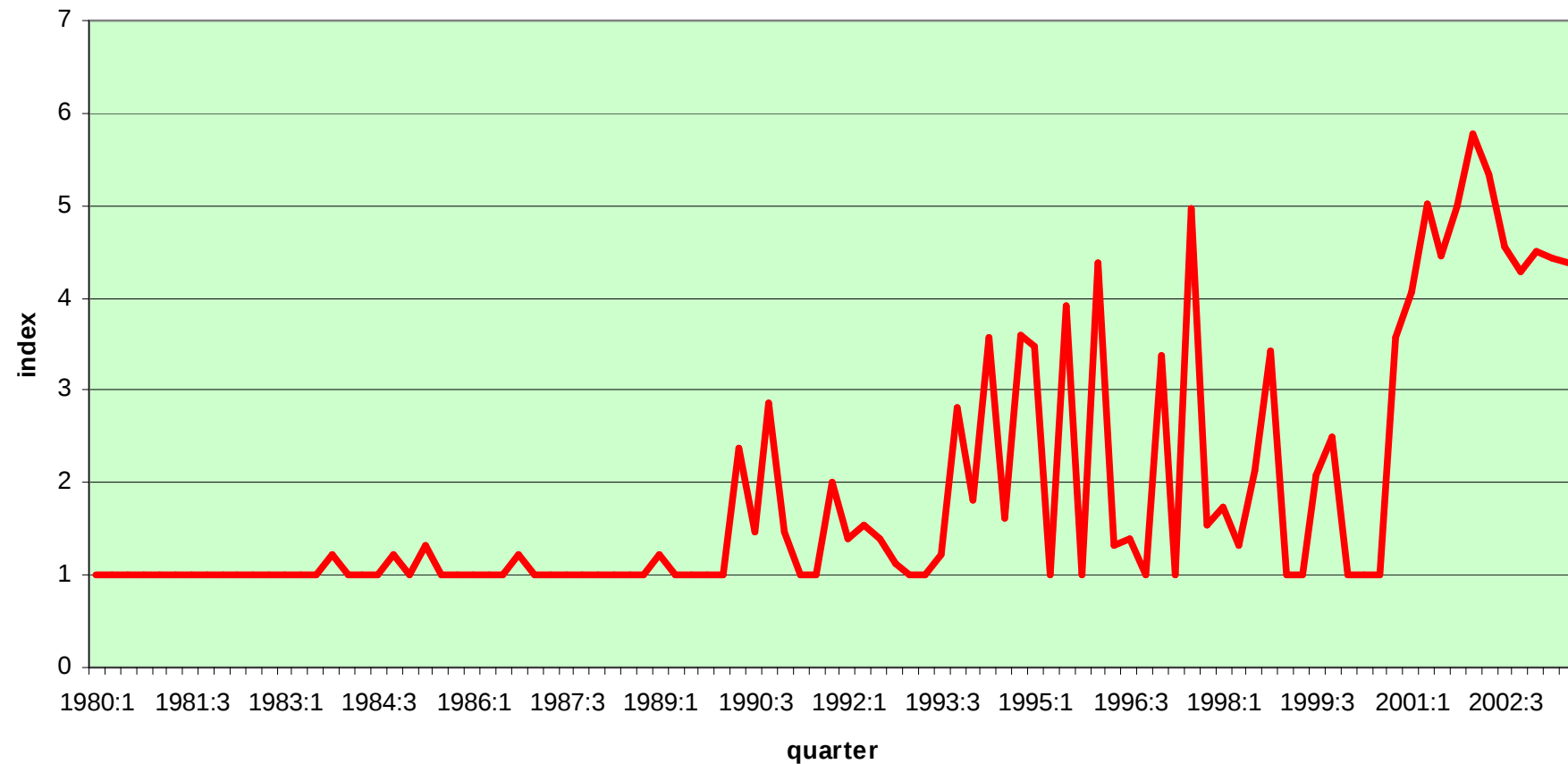
(אלפים)

אקשטיין וצידון : אינדקס למידת אי הביטחון

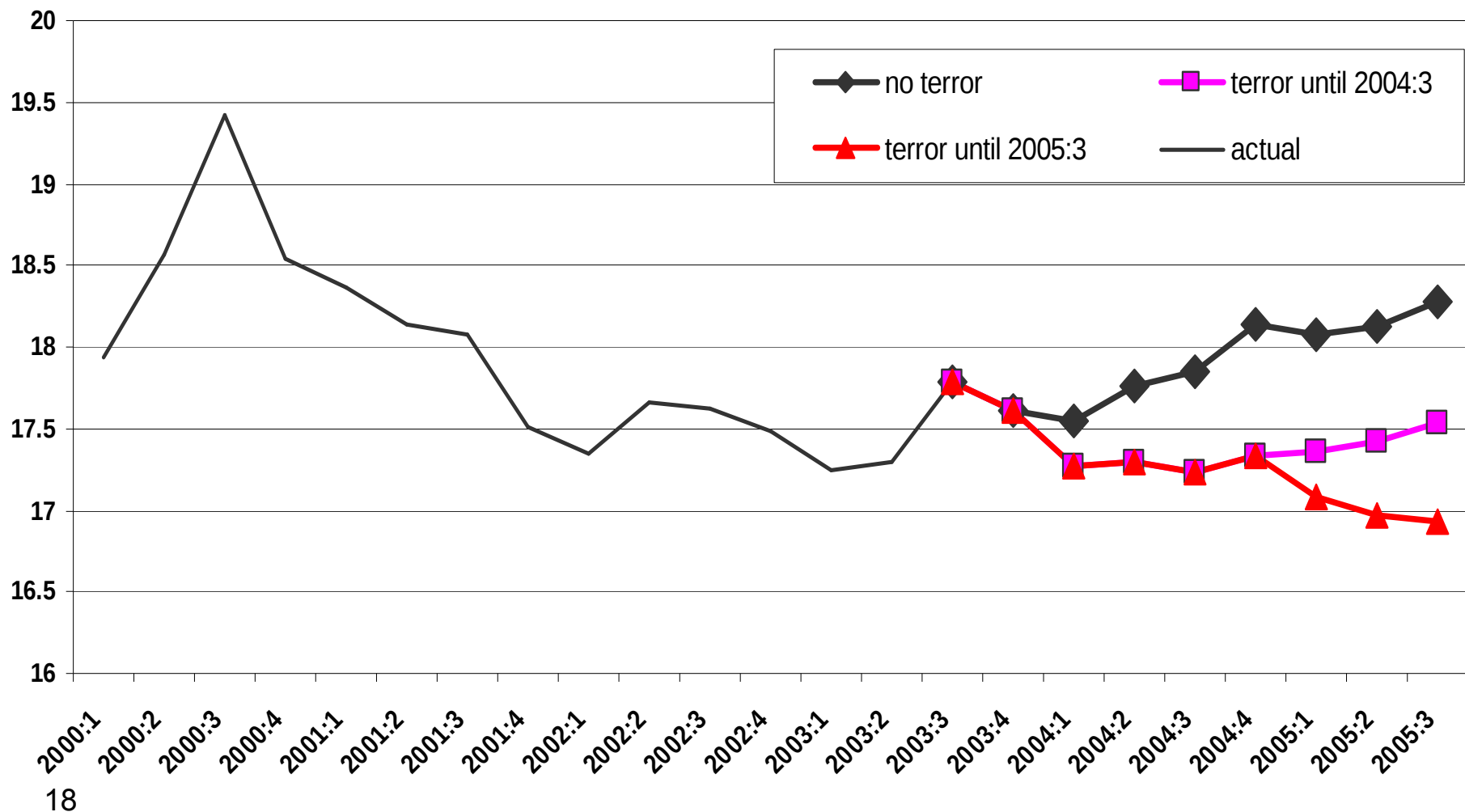
Terror Index (TER)

האישי

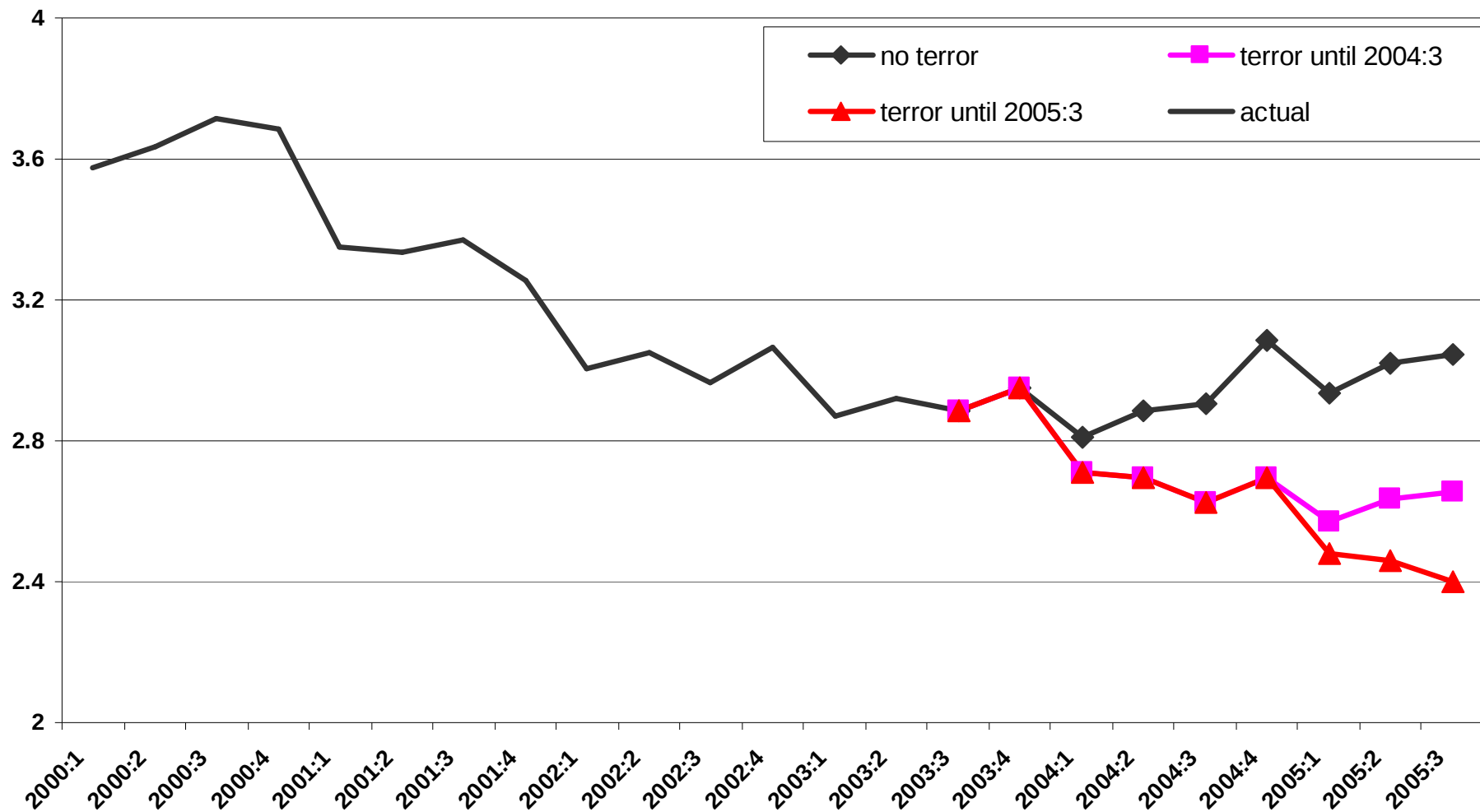
אקשטיין וצידון – השפעת האינתיפדה על התוצר הריאלי לנפש (מודל VAR)

תחזית ל 2003:4 - 2005:3

אקשטיין וצידון – השפעת האינתיפדה על השקעה ריאלית לנפש (מודל VAR)

תחזית 2003:4-2005:3

סטרבצ'ינסקי ופלוג: הצמיחה בשנים 2003-2006

המשתנה	התרומה (אחוזי תמ"ג לנפש)
הסחר העולמי	1.3
ירידת נפגעי טרור	2.4
ביצועי המקרו כלכלה	1.4
שיעור המס הסטטוטורי המשוקלל	1.2
חלקם של העולים באוכלוסייה	-1
יחס היצוא למחירי התמ"ג	0.7
הערבויות	0.5
סה"כ	6.5

מהי התועלת הכלכלית של הסכם שלום?

- באיזו מידה תעלה היציבות הגיאו-פוליטית כתוצאה מהסכם שלום? (לא מכיר מאמר אקדמי שעונה על שאלה זו)
- הסכם שלום המביא שיפור היציבות הגיאו-פוליטית והורדת איומים מדינתיים יכול לתרום:
 - הערכה: בזמן קצר (למשך מספר שנים) שיעור צמיחה נוסף של בין 0.25 ל 0.75 נקודות אחוז לשנה
 - בזמן ארוך: פחות בצמיחה ויתר בחוסן הפנימי - הורדת אי השוויון

תודה